

Notitie

Opdrachtgever: C. van Hemert (gemeente Capelle aan den IJssel)
Auteur: A. De Baerdemaeker
Betreft: Quick scan De Mient Capelle aan den IJssel -
Met addendum najaarsonderzoek
vleermuizen
Projectnummer: 1464
Datum: 22 november 2016
Status: Definitief

Bureau Stadsnatuur

bezoekadres:
Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Westzeedijk 345
3015 AA Rotterdam
telefoon: 010 – 266 04 70
e-mail: info@bureaustadsnatuur.nl
www.bureaustadsnatuur.nl

Inleiding

In het kader van geplande herinrichting van bedrijventerrein De Mient in Capelle aan den IJssel (figuur 1) is Bureau Stadsnatuur gevraagd een ecologische onderzoek uit te voeren. Het gaat om een zogenaamde quick scan, een verkennend ecologisch onderzoek dat inschat of beschermde soorten aanwezig kunnen zijn. Dit ten behoeve van het opstellen van een bestemmingsplan.

Figuur 1. Onderzoeksgebied De Mient, Capelle aan den IJssel.

Huidige wetgeving (Flora- en faunawet)

Verbodsbepalingen

De van nature in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren worden beschermd door de Flora- en faunawet (Ffwet), die in 2002 van kracht geworden is. De soortbeschermingsbepalingen uit de Europese richtlijnen Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn in de Ffwet geïmplementeerd. Deze bescherming dient ervoor te zorgen dat zeldzame en bedreigde soorten niet in aantallen afnemen of uit Nederland verdwijnen. De bescherming in de Ffwet wordt geregeld middels een aantal verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 13):

- artikel 8:* Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- artikel 9:* Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- artikel 10:* Het is verboden (beschermde) dieren opzettelijk te verontrusten.
- artikel 11:* Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen (zie onderstaande paragraaf) van (beschermde) dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- artikel 12:* Het is verboden eieren van (beschermde) dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
- artikel 13:* Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van (beschermde) dieren te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Voortplantingsplaatsen en andere vaste rust- en verblijfplaatsen

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 worden bijvoorbeeld verblijven van vleermuizen of voortplantingswateren van de Rugstreepad *Bufo calamita* gerekend. Ook de functionele omgeving van een verblijf kan een beschermde status hebben. Dit geldt bijvoorbeeld voor migratie- en vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen indien deze van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau.

Alle inheemse broedvogels en hun nesten mogen niet worden verstoord tijdens het broeden. Voor enkele vogelsoorten geldt dat de broedlocaties dermate belangrijk zijn voor de soort dat deze jaarrond zijn beschermd, dus ook buiten het broedseizoen zijn hier de verbodsbepalingen van artikel 11 van kracht. In 2009 is een aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogels opgesteld (Ministerie van LNV 2009). Deze jaarronde bescherming krijgen bijvoorbeeld nesten van honkvaste koloniebroeders, nesten van anderszins zeer honkvaste soorten, soorten afhankelijk van bebouwing of vogels die ieder jaar gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om boomnesten die worden gebruikt door roofvogels en uilen, waaronder Buizerd *Buteo buteo* en Ransuil *Asio otus*, en vogels die aan menselijke bebouwing zijn gebonden als Gierzwaluw *Apus apus*, Huismus *Passer domesticus* en Kerkuil *Tyto alba*. Wanneer bij werkzaamheden de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats gegarandeerd kan worden is geen ontheffing nodig. Wanneer dit niet mogelijk is dient ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Beschermingsregimes

Het soortbeschermingsdeel van de Europese Habitatrichtlijn is opgenomen in de Flora- en faunawet. In de Flora- en faunawet is een groot aantal in Nederland voorkomende planten en dieren opgenomen waarop de hier boven genoemde verbodsbepalingen van toepassing zijn. Later zijn deze soorten in drie beschermingsregimes ingedeeld. Deze driedeling is als volgt:

- Tabel 1. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (de zogenaamde lichte toets).
- Tabel 2. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EZ goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3)
- Tabel 3. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EZ goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Flora- en faunawet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig. Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik en voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is het niet mogelijk voor artikel 10 voor de soorten in tabel 3 een ontheffing te krijgen. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.

Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 en de soorten vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (onder meer alle Nederlandse vleermuissoorten) wordt getoetst aan drie criteria:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
- 2) er is geen alternatief;
- 3) er is geen sprake van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Deze drie criteria vormen de zogenaamde uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn). De uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Gunstige staat van instandhouding

Het criterium 'gunstige staat van instandhouding' is van toepassing wanneer soorten uit tabel 2 en 3 van de Ffwet of Bijlage IV van de Habitatrichtlijn voorkomen, op locaties waar activiteiten gaan plaatsvinden die een wezenlijk negatief effect kunnen hebben op de aanwezige populaties van deze soorten. Deze 'gunstige staat van instandhouding van de soort' mag niet in het geding komen. Voorwaarden waaraan hiertoe voldaan

moeten worden staan in de Habitatrichtlijn benoemd. De 'staat van instandhouding' wordt als 'gunstig' beschouwd wanneer:

- Uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat op lange termijn zal blijven en
- het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en
- er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op langere termijn in stand te houden.

Mitigatie & Compensatie

Voor eventueel verlies van leefgebied van beschermde soorten op plaatsen waar ruimtelijke inrichting of ontwikkeling plaatsvindt, dient compensatie plaats te vinden, hetgeen kan inhouden dat er elders geschikt leefgebied wordt gecreëerd ten gunste van de soort. Daarnaast dienen mitigerende maatregelen te worden genomen waarmee de schade aan de aanwezige populatie tijdens werkzaamheden wordt beperkt.

Zorgplicht

In de Ffwet is een zorgplicht opgenomen (artikel 2), een algemeen geldende fatsoensnorm voor de omgang met flora en fauna. Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen zo weinig mogelijk nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. Wanneer men weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat werkzaamheden nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen hebben, dient men dit, mits redelijkerwijs mogelijk, te vermijden of deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien onvermijdelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.

De genoemde drie items: mitigatie, compensatie en Zorgplicht, zijn algemene voorwaarden ter verkrijging van een eventuele ontheffing van de verbodsbepalingen in de Ffwet.

Veranderingen in de wetgeving (Wet Natuurbescherming)

Op 15 december 2015 is de Wet Natuurbescherming door de Eerste Kamer aangenomen. De datum van de inwerkingtreding is 1 januari 2017. De Wet Natuurbescherming vervangt drie actuele wetten, te weten de Flora- en faunawet, de Boswet en de Natuurbeschermingswet 1998. Daarmee zijn gebiedsbescherming en soortbescherming bij elkaar gebracht in één Nederlandse wet.

Deze wet beschermt de van nature in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren. De soortbeschermingsbepalingen uit de Europese richtlijnen Vogelrichtlijn (VR) en Habitatrichtlijn (HR) zijn in de Wet Natuurbescherming geïmplementeerd: soorten en vegetatietypen waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen, worden beschermd onder de nieuwe Wet Natuurbescherming. Beschermde Natuurmonumenten echter niet meer, tenzij provincies ze beschermen via provinciaal beleid. Ongeveer 200 soorten verliezen hun bescherming in vergelijking met Ffwet, voornamelijk vaatplanten en zeevissen. De zorgplicht voor alle soorten blijft bestaan. Gedragscodes blijven ook intact, zij het dat de samenstelling van beschermde soorten wijzigt en deze daarop aangepast moeten worden.

In de toekomst zal bij het vaststellen van de nieuwe Omgevingswet (naar verwachting in 2019) de Wet Natuurbescherming weer opgenomen worden, samen met vele andere wetten.

De meeste verantwoordelijkheden verschuiven van het Ministerie van EZ (met uitvoerende dienst RVO) naar provinciaal niveau. Vrijwel alle ontheffingsverlening, uitvoering van de wet en handhaving zal uitgevoerd gaan worden door de provincies. Belangrijke procedurele wijziging hierbij is, dat wanneer er sprake is van een omgevingsvergunning, ontheffingen voor de beschermde soorten vanaf de inwerkingtreding van de wet mogen aanhaken. De gemeente moet dan een volledigheidstoets uitvoeren. Met de aanvraag van een

omgevingsvergunning geldt de uitgebreide procedure, en is er een wettelijke beslistermijn van maximaal 26 weken. Wanneer een ontheffing aangevraagd moet worden waarbij geen omgevingsvergunning nodig is, is deze termijn 13 weken met maximaal 7 weken verlenging.

Voor de uitvoering van haar nieuwe taken en bevoegdheden heeft de provincie Zuid-Holland een verordening en een beleidsregel in ontwerp opgesteld. De verordening bevat onder andere regels voor faunabeheereenheden en diverse vrijstellingen voor het bestrijden van schade en het uitvoeren van werkzaamheden. Ook wordt in de verordening opgenomen voor welke soorten een vrijstelling geldt van de verbodsbepalingen in artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Om moment van schrijven is deze nog niet vastgesteld. In de beleidsregel staan onderwerpen als het verlenen van tegemoetkomingen in de faunaschade en de vergunningverlening voor Natura 2000-gebieden in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof.

Wet Natuurbescherming

Voor soortbescherming in relatie tot ruimtelijke ingrepen is een aantal artikelen in de nieuwe Wet Natuurbescherming van belang:

- Zorgbeginsel artikel 1.10 en 1.11: net als bij artikel 2 Ffwet is de intrinsieke waarde van soorten vastgesteld in een doelbepaling en geldt voor alle soorten, los van een beschermingsregime, een zorgplicht. Dit zorgbeginsel is vergelijkbaar met de zorgplicht in de Ffwet.
- Actieve soortbescherming, artikel 1.12. Provincies moeten verplicht beleid opstellen voor de bescherming van soorten, specifiek in hun eigen provincie. Dit beleid is nog in ontwikkeling en de inhoud nog niet bekend.

Er worden in de Wet Natuurbescherming drie beschermingsregimes onderscheiden:

- **Soorten van Vogelrichtlijn:**

Bescherming van alle in het wild levende vogels in de EU, beschreven in artikel 3.1-3.4.

Dit beleid verandert deels t.a.v. Ffwet. Het begrip "opzettelijk" is bij doden, vangen en verstoring van nesten etc. opgenomen. Hieronder valt ook het begrip "voorwaardelijk opzet". De grote verandering is dat verstoring onder de nieuwe wet is toegestaan, mits de staat van instandhouding van de soort maar niet in het geding komt. Degene die de verstoring begaat, moet dan aantonen dat er geen verstoring van wezenlijke invloed is. Verstoring van broedende vogels (op nest) en eieren blijft verboden. De provincie kan vrijstellingen maken en ontheffingen verlenen.

- **Soorten van Habitatrichtlijn:**

Bescherming van dier- en plantensoorten in artikel 3.5-3.9:

- A. die strikt beschermd zijn op grond van Habitatrichtlijn bijlage IV, Verdrag van Bern bijlage I en II, Verdrag van Bonn bijlage I.
In geval van ontheffing of vrijstelling moet aan drie voorwaarden voldaan worden: dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat, de handeling noodzakelijk is (diverse redenen mogelijk, waaronder die van groot openbaar belang met redenen van sociale en economische aard) en tot slot alleen wanneer er geen afbreuk gedaan wordt aan de gunstige staat van instandhouding van de soort in haar natuurlijke verspreidingsgebied.
- B. die streng beschermd zijn Habitatrichtlijn bijlage V, Verdrag van Bern bijlage III, Verdrag van Bonn bijlage II. waarvoor maatregelen moeten worden getroffen indien de gunstige staat van instandhouding in het geding is.
In geval van ontheffing of vrijstelling moet alleen voldaan worden aan de eis dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt. Hiervoor zijn maatregelen verplicht.

Ook hier is het opzetvereiste van toepassing, maar in tegenstelling tot vogels is er geen uitzondering dat 'verstoring toegestaan is zolang het niet van wezenlijke invloed is'. Via een AMvB kunnen nog nadere regels gesteld worden. De provincie kan vrijstellingen maken en ontheffingen verlenen, met in achtname van de belangen.

- **Andere soorten:**

Dit zijn de in de bijlage bij artikel 3.10 van Wet natuurbescherming genoemde soorten. Op deze

bijlage staan zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten. Onderdeel A bevat de fauna, onderdeel B de flora.

Deze lijst is een nationale toevoeging en betreft soorten die in principe een landelijke achteruitgang kennen. In praktijk is deze bescherming lichter en verwacht wordt dat ontheffingen vrij gemakkelijk verkregen kunnen worden, aangezien er niet de zwaardere belangen gelden voor de soorten van de Europese richtlijnen. Ruimtelijke ontwikkeling is een geldig belang voor een ontheffing (art 3.10.2 onderdeel a). Opzettelijk verstoren in algemene zin, wordt voor deze groep niet genoemd als verbod. De provincies kunnen voor deze lijst vrijstellingsbesluiten maken. Op dit moment staan ook zeer algemene soorten op deze lijst; mogelijk zal er een vrijstellingsbesluit of AMvB opgesteld worden hoe hier mee om te gaan.

Provincies zijn bevoegd om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor de groep Andere soorten, waardoor bij overtreding van de verbodsbepalingen de noodzaak tot ontheffing vervalt. De provincie Zuid-Holland, heeft een conceptverordening gepubliceerd, welke op 9 november 2016 vastgesteld zal worden.

Gedragscodes vallen onder een vrijstellingsregeling. Dit blijft onder het Ministerie van EZ vallen, zij het dat het Ministerie daartoe overlegt met GS. Deze mogelijkheid staat beschreven in artikel 3.31. Bestaande gedragscodes moeten bij inwerkingtreding van de Wet Natuurbescherming opnieuw vastgesteld worden door het ministerie van EZ. Ze dienen te worden aangepast aan de nieuwe wet zodat de Gedragscode aansluit aan zowel de verbodsbepalingen en handelingen als de soortlijsten van de nieuwe wet. Voor nieuw beschermde soorten waarvoor geen mitigerende maatregelen zijn opgesteld in gedragscodes zal mogelijk een ontheffing noodzakelijk zijn.

Een door de Minister van EZ goedgekeurde gedragscode geeft vrijstelling voor de verboden bedoeld in de artikelen 3.1, 3.2, zesde lid (soorten Vogelrichtlijn), 3.5, 3.6 tweede lid (soorten Habitatrichtlijn), of 3.10, en de krachtens artikel 3.11, eerste lid, geldende verplichting tot melding (Andere beschermde soorten).

Nieuw is dat ook vogels in de gedragscodes meegenomen kunnen worden. Dit kan betekenen dat er minder vaak een ontheffingsaanvraag nodig is, maar dat veldonderzoek nog altijd nodig blijft om te bepalen welke beschermde soorten aanwezig zijn om de maatregelen daarop af te kunnen stemmen.

Een gedragscode kan namelijk gelden voor bestendig beheer maar ook voor ruimtelijke ontwikkelingen, en geldt voor alle beschermde soorten, mits de handelingen niet van wezenlijke invloed zijn.

Zorgplicht

Net als in de Ffwet is in de nieuwe Wet Natuurbescherming een zorgplicht opgenomen, een algemeen geldende fatsoensnorm voor de omgang met flora en fauna. Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen zo weinig mogelijk nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. Wanneer men weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat werkzaamheden nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen hebben, dient men dit, mits redelijkerwijs mogelijk, te vermijden of deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien onvermijdelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.

Methodiek

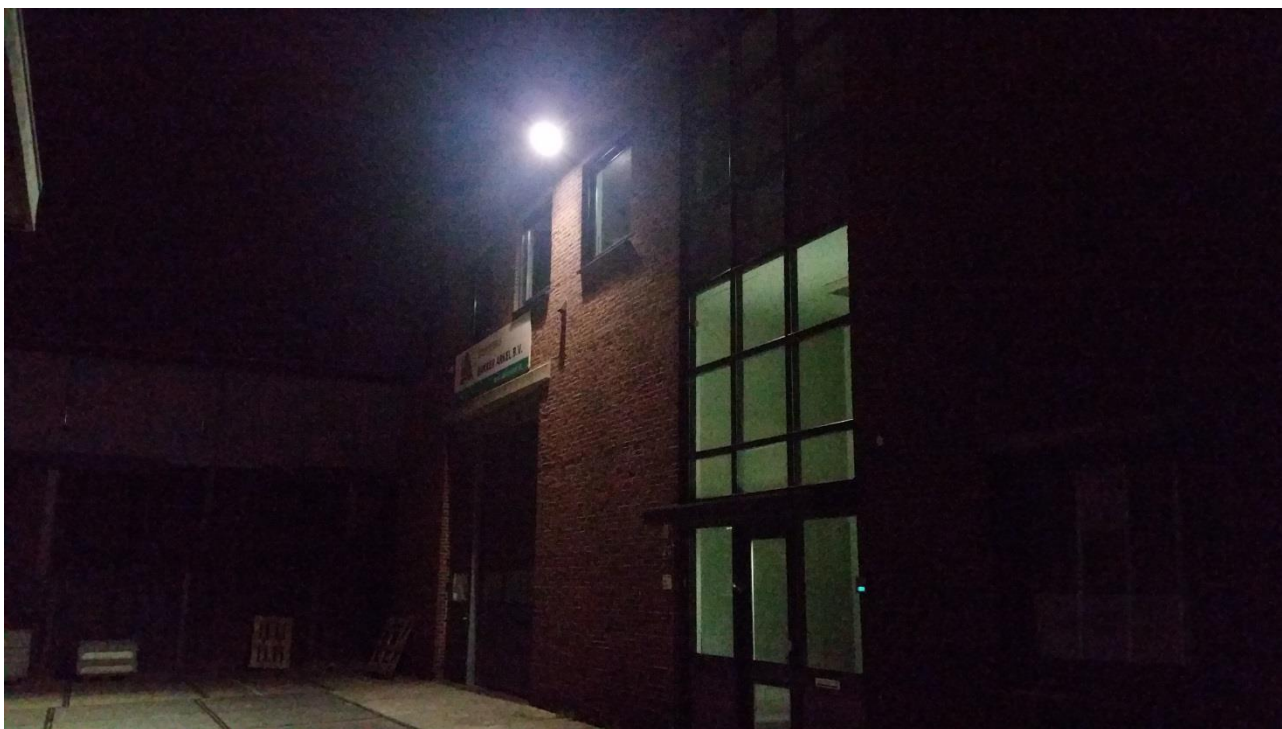
Tijdens een eenmalige inspectie van de projectlocaties is op basis van *expert judgement* beoordeeld of potenties voor beschermde soorten van Tabel 2 & 3 van de Flora- en faunawet in de invloedssfeer van de voorgenomen ingrepen aanwezig zijn.

Op 20 september 2016 is het plangebied bezocht door een medewerker van Bureau Stadsnatuur. Hierbij is op basis van *expert judgement* onderzocht:

- of het gebied potentie heeft als leefgebied van soorten met een beschermde status volgens de Flora- en faunawet;
- voor welke functies het onderzoeksgebied voor betreffende soorten in aanmerking komt;
- of vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna nodig is.

Resultaten

Het onderzoeksgebied is een intensief gebruikt en sterk verhard bedrijventerrein. Er zijn enkele gebouwen van baksteen met in sommige gevallen open stootvoegen. Er zijn geen daken van dakpannen. De meeste gebouwen bestaat uit hermetisch afgesloten plaatwerk.

Figuur 2.

Flora

In het onderzoeksgebied is vanwege de aard van het terrein en het intensieve gebruik zeer weinig potentie voor geschikte flora aanwezig.

Ongewervelden

Er zijn geen potenties voor relevante soorten op basis van verspreiding en habitat.

Vissen

De wateren aan de rand van het onderzoeksgebied zijn geschikt voor Kleine modderkruiper *Cobitis taenia*, een kleine vissoort van tabel 2 van de Flora- en faunawet. Indien werkzaamheden aan watergangen verricht worden, kunnen exemplaren onverhoopt gedood worden. Voor andere beschermde vissoorten zijn geen potenties op basis van verspreiding en biotoopvoorkeuren.

Amfibieën

Het onderzoeksgebied is niet geschikt voor beschermde amfibieën. In de aangrenzende wateren kunnen wel amfibieën van tabel 1 van de Flora- en faunawet voorkomen. Het onderzoeksgebied valt buiten de verspreiding van zwaarder beschermde amfibieën (Van Delft & Schuitema 2005).

Reptielen

Er zijn geen potenties voor relevante soorten op basis van verspreiding en biotoopvoorkeuren.

Zoogdieren

Voor vleermuizen heeft het onderzoeksgebied alleen potentie voor paarverblijven van vleermuizen van het geslacht *Pipistrellus*. Deze vleermuisgroep komt algemeen voor in de omgeving van het projectgebied (Broekhuizen *et al.* 2016). Het onderzoeksgebied heeft naar inschatting weinig potentie als essentieel foerageergebied (vanwege verharding en daardoor lage dichtheid van insecten) en vliegroute (vanwege nachtelijke verlichting). In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn veel geschiktere biotopen aanwezig in de vorm van parken (om te foerageren) en woonwijken (om te verblijven).

Geschikte gelegenheden om in te verblijven zijn zeer beperkt, omdat de meeste gebouwen geen geschikte openingen hebben en er weinig spouwmuren zijn. Het onderzoeksgebied is derhalve volledig ongeschikt voor kraamkolonies, maar kan in theorie paarverblijven bevatten.

Voor andere beschermde zoogdiersoorten zijn geen potenties voor verblijfplaatsen aanwezig, op basis van biotoopvoorkeuren en verspreiding (Broekhuizen *et al.* 2016).

Vogels

Het onderzoeksgebied is in theorie geschikt als leefgebied van de Huismus *Passer domesticus*. Er zijn enkele rommelige hoekjes op het bedrijventerrein met spaarzame begroeiing van Vlier *Sambucus nigra* waar de vogels schuilmogelijkheden vinden. Er zijn geen vogelnesten aangetroffen, maar er zijn mogelijkheden voor nestplaatsen in of aan loodsen aanwezig.

Er zijn mogelijk ook algemene vogelsoorten in het onderzoeksgebied broedend aanwezig gedurende het broedseizoen. Zwarte roodstaart *Phoenicurus ochruros* is hiervan een voorbeeld. Dergelijke nesten mogen niet worden verstoord.

Conclusies

- Het onderzoeksgebied heeft potentie voor vaste rust- en verblijfplaatsen (broedplaatsen) voor Huismus;
- Het onderzoeksgebied heeft potentie voor vaste rust- en verblijfplaatsen (najaarsverblijven) van gebouwbewonende vleermuizen;
- Voor overige strikt beschermde plant- en diersoorten heeft het onderzoeksgebied geen potenties;
- In het onderzoeksgebied komen waarschijnlijk algemenere plant- en diersoorten voor met een lichte beschermingsstatus (algemene broedvogels en Tabel 1). Hiermee dient rekening gehouden te worden (zie aanbevelingen).

Aanbevelingen

Alvorens ruimtelijke ontwikkelingen in het onderzoeksgebied uitgevoerd kunnen worden dient men ervan verzekerd te zijn dat relevante, volgens de vigerende natuurwetgeving beschermde, plant- en diersoorten goed in beeld zijn, en dat de benodigde ontheffingen en vrijstellingen verkregen zijn. Onderstaande aanbevelingen geven een eerste aanzet in dat proces.

- Voer nader onderzoek uit naar de aanwezigheid van najaarsverblijven in het najaar van 2016 volgens het vleermuizenprotocol (2013);
- Voer onderzoek uit naar broedplaatsen van Huismussen in het voorjaar van 2017 (tenzij de nieuwe wetgeving dit niet langer verlangt);
- Voer werkzaamheden uit volgens een goedgekeurde gedragscode volgens de dan geldende natuurwetgeving (naar een voorbeeld van Logeman 2009).

Addendum: najaarsonderzoek vleermuizen 2016

21 november 2016

Methodiek

De aanwezigheid van paarverblijven van vleermuizen is in de loop van september 2016 onderzocht. Hierbij is met behulp van batdetectors onderzocht welke soorten aanwezig waren en wat hun gedrag was. De richtlijnen van het Vleermuisprotocol zijn hierbij in acht genomen (Vleermuisvakberaad 2013). Alle veldbezoeken zijn uitgevoerd door twee waarnemers die parallellen liepen terwijl zij in onderling contact stonden. De in het Vleermuisprotocol aanbevolen waarnemingsduur van twee uur is tijdens de veldbezoeken iets ingekort (Tabel 1), omdat de activiteit van vleermuizen afnam tot nul.

Tabel 1. Data en tijden van onderzoek en waarnemers.

datum	tijd	waarnemers
20 september 2016	00:20 - 01:45	A. De Baerdemaeker & N. Godijn
7 oktober 2016	22:00 - 23:50	A. De Baerdemaeker & N. Godijn

Resultaten

Er zijn geen verblijven van vleermuizen in het onderzoeksgebied aangetroffen. In het onderzoeksgebied werden enkel passerende en foeragerende Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus* waargenomen. Het betrof maximaal 3 individuen per veldbezoek. De dieren vertoonden geen gedrag dat wees op de aanwezigheid van paarverblijven. Er werden ook geen baltsvluchten waargenomen hoewel een enkele sociale roep wel op afstand kon worden gehoord.

Conclusies

Er zijn geen paarverblijven van vleermuizen in het onderzoeksgebied.

Literatuur

- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys. 2016. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Naturalis, Leiden.
- Delft, J.J.C.W. van & W. Schuitema, 2005. Werkatlas amfibieën en reptielen in Noord-Brabant. RAVON Noord-Brabant, Tilburg / Stichting RAVON, Nijmegen.
- Logeman, D. 2009. Gedragscode Flora & Fauna. Neprom, Voorburg.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep (Dienst Regelingen, brief 26 augustus 2009, kenmerk ffw2009.corr.046) te downloaden van de website van het Ministerie van EL&I.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging en Gegevensautoriteit Natuur. 2013. Vleermuisprotocol 2013, 25 maart 2013. Te raadplegen op www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol.

© Bureau Stadsnatuur | Westzeedijk 345 | 3015 AA Rotterdam

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechtelijke houders.

bSR kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.